

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Reakció az egyházban. G. K. — Tárca. Egyházpolitika Németországban. Illyés Endre. — Egyházigazgatói számadás, egyházmegyei számvevőszék. Marjai Péter. — A békésbányai egyházmegye közgyűlése. Csiky Lajos. — Az alsó-szabolcs hajduvidéki egyházmegye közgyűlése. Zs. S. — Egy és más stb. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta.

Reakció az egyházban.

A debreczeni ev. ref. egyházmegye, f. hó 19-ik napján Debreczenben tartott gyűlésében, Kiss Albert debreczeni lelkész és egyházkerületi tanácsbíró indítványára olyan végzést fogadott el, hogy ezután az egyházmegye által küldetni szokott egyházkerületi gyűléstagnak, elvi jelentőségű kérdésekben kötelesek legyenek a traktus többségének véleménye szerint szavazni az egyházkerületi gyűlésen. Az indítvány, mely a debreczeni traktusban levő lelkészi értekezletek által már előzetesen tárgyalatott és ott sokak által nem helyeseltetett, egyhangulag, megjegyzés nélkül ment keresztül. Kiss A. urnak gondja volt rá, hogy a dolognak a legtetszetősb szint adja; kiemelte, hogy ez csak elvi jelentőségű ügyeknél kívántatik, hogy az illető küldöttek nem kénytelenek szavazni, hogy a póttag is behívható stb. Ugyanily értelmű határozatot fogadott el, ha jól tudjuk, már korábban az érmelléki egyházmegye. De ha a debreczeni egyházmegye szó nélkül hagyta is, mi bizony nem hagyhatjuk szó nélkül az egyház érdekében az ilyen üzelmeket.

Valóban megdöbbentő — habár igen természetes — példait érjük meg korunkban a végletek találkozásainak. Szemecz Emil egyik oldalával független antiszemita, a másikkal a legtulzóbb ultramontán; Kiss A. ur politikai oldalával függetlenségi, egyházi oldalával a szabad véleménynyilvánításnak ellensége. Csak hogy az előbbire nem igen hallgatnak a katolikusok, míg Kiss Albertre sokan hallgatnak a Tiszántul.

Elsőben is megjegyzést kell tennünk az ellen, hogy az ilyen kérdések lelkészi értekezletek alkalmával tárgyalatnak. A kérdés ugyanis éppen olyan mélyen érdeklő világi elemet, mint a papságot, mert világi küldöttekről is van szó; és az ilyen tárgyalásokat legalább is méltánytalan a világi elem nélkül folytatni. A lelkészi értekezletek tárgyát nem szabja ugyan meg a törvény, de az ilyen, az egyházalkotmányt mélyen érintő kérdések vitatása aligha tartozik szorosán oda.

Mert nézzünk csak jól szemébe a kérdésnek. Politikai életünkben a megyéknek utasítási jogát az országgyűlési követek számára eltörölték az 1848-iki törvények. Mindenki tudja, miért? Azért, mert a tapasztalás számtalanszor megmutatta, hogy ezen utasítások a közjónak hasznára nem voltak, a véleményszabadságnak, a tanácskozások igaz meggyőződésének és az ezekből származó minden javaknak türethetetlen gátlói voltak. Most választjuk azt, a kiben bizodalunk van, de annak utasítást nem adhatunk, azt vissza nem hívhatjuk. Cselekszik, tanácskozik, szavaz meggyőződése szerint. Becsületes és okos ember alig is tehet mást. Nem lehetetlen, hogy véleménye egyik-másik kérdéstről változik, mert bizonyára némely dolog másként néz ki a parlamentben, mint a milyenek a székelyhídi vendéglő, vagy a Bika ablakából látszik. De ekkor is meggyőződése szerint cselekszik. Tudja, hogy választókerülete iránt vannak kötelességei, de azt is tudja, hogy az ügyet csak igaz meggyőződés alapján szabad szolgálnia.

A nélkül, hogy az államot és egyházat, a parlamentet és az egyházkerületi gyűlést összehasonlítani akarnók, kérdezzük, hogy ez egyben nem így van-e a dolog az egyházban is? Célyszerű-e, sőt van-e joga a traktusnak előre megkötni az általa küldött egyházkerületi gyűlési képviselőnek kezét? Hiszen a superint. gyűlés egyházalkotmányunk szerint felette áll a traktusnak, egyáltalában nem a traktusok összesége, még kevésbé szavazatösszeszámláló

gyűlése a traktusoknak. Tagjai teljes tanácskozási szabadsággal, korlátozhatlan szavazási joggal bírnak, meggyőződésüket kimondhatják és jogaik kuforrása akár a traktusban, akár az egyházközségekben legyen, sem ennek, sem annak nem tartoznak számot adni. Ezen jogaikban őket csak a zsarnokság és erőszak gátolhatja. És kérdés, hogy a zsarnokságnak melyik a rosszabb faja, a külső erőszak-é, vagy az, a mely saját kebelünkben fejeződik.

Képzelmünk el a dolgot a gyakorlatban. Kiss A. ur a debreczeni egyházmegye esperesének a gyűlés színe előtt tett kérdésére úgy magyarázta indítványát, hogy az a megszorítás csak az egyházmegyei küldöttekre vonatkozik, az esperesre és egyházm. gondnokra nem. Tehát lesznek az egyházkerületi gyűlésnek szabadon tanácskozó és szavazó, lesznek viszont utasítással ellátott tagjai, kik meggyőződés szerinti szavazásuk által esetleg törvényteleniséget követnek el. Ki ellen? Nem az egyházi törvények vagy a superintendentia, hanem a traktus ellen.

Azonban a superintendentiális közgyűlés tagjainak illetlen osztályozásáról sem törvényeink, sem gyakorlatunk semmit sem tud. Teljes reményem is van, hogy egy superintendentiális gyűléstagnak lesz elég férfias bátorsága arra, hogy az ilyen vélemény szabadságot korlátozó törvénytelen statutumot egyszerűen ignorálja mindaddig, míg illet az egyházi törvényhozás nem alkot és éppen úgy utasítja vissza az ezen alapon támasztott igényeket, mint a reversálist követelő katolikus papot. Egyházkerületi gyűlésünk pedig terjeszse ki figyelmét az efféle üzelmekre és ne engedje meg, hogy az autonomiával és törvényes alkotmányunkkal bárkik is ilyen visszaélést kövessenek el, veszedelmeztesse azon lelkiismereti szabadságnak, mely egyházunk fennállásának most is alapköve.

De hiszen Kiss A. ur csak az elvi jelentőségű kérdéseknél kívánja a szabad vélemény korlátozását. Valóban úgy van, ez a K. A. ur célja és éppen ebben van a veszedelem. Ha nem így volna, nem tartottam volna méltónak felszólalni.

Bizonyos ügyekben, melyek a traktusra nézve helyi vagy aktuális érdekekkel bírnak, adhat a traktuális gyűlés utasítást esperesének és küldötteinek, hogy az ő álláspontját képviselje. Sőt rendszeren a dolog természete szerint és minden külön törvény nélkül is az esperes és a traktuális küldöttek a superintendentián természetes védői a traktus felfogásának, habár erre sem lehet őket törvénytelenül kényszeríteni, mert a traktusnak felelősséggel csak az általa a maga hatáskörében eső ügyekre nézve kiküldött egyénei vagy bizottságai tartoznak. De elvi jelentőségű kérdéseknél másképen áll a dolog. Az ilyen kérdések fontossága, kényessége, helyes felfogási, célszerű megoldási módok a superintendentiális közgyűlés vigyázatát, tapintatát teljes mértékben igénybe veszik és éppen az ilyen kérdéseknél van szüksége arra, hogy tanácskozó és szavazó tagjai teljes vélemény szabadsággal bírnak. Alig van fontos elvi kérdés, mely merev egyoldalúsággal oldatnék meg leghelyesebben és az engedés lehet sokszor férfias, okos és szükséges, talán a gyakorlatban éppen annyiszor, mint a hajthatatlan szilárd állásfoglalás. Mit fog tenni most már akár egyik, akár másik esetben az a gyűlés, a melynek tagjainak egy jó része utasítással lévén ellátva, a gyűlésen szerzett jobb meggyőződése ellenére kénytelen szavazni, vagy megszökni a szavazás elől. A traktusnak egyetlen, de teljes garantiája ilyen körülmények közt abban van, hogy olyan küldötteket küld, a kik bizodalmit bírnak; tovább mennie a superintendentiális gyűlés felforgatása és a legmagasabb egyházi érdekek kockáztatása nélkül nem lehet.

De vajjon micsoda okok indíthatták Kiss A. urat arra, hogy a debreczeni traktus nyakába ilyen erőszakoskodó törvényt kössön. Természetesen e sorok írója Kiss A. ur szívébe nem láthat. De ösmeri őt annyira, hogy sok jó tulajdonságaiért, buzgalmaért, számos ügyben kimutatott gyakorlati ügyessége és tevékenységeért elismeréssel viseltessék iránta. Ezen jó tulajdonok mellett azonban nagy gyengeségei is vannak. És ezen gyengeségek legnagyobbika az, hogy a tiszántuli egyházkerületbe ő hozta be a politikai korteskedés fegyvereivel való küzdelmet, a politikai gyanusítás mintájára az egyházi gyanusítás rendszerét. Ezen gyanusítási rendszer a politikában sem szül állandó sikereket, de ott mégis inkább megengedhető fegyver, mint egyházunkban, a hol igazán nagy károkat okozott és okoz. Az ő rendszere szerint a protestáns autonomiát feladták, feladják és fel fogják adni. Feladta a zsinat, feladja a konvent, fel fogják adni az egyházkerületek. Ebből folyólag olyan intézkedéseket kell tenni, korteskedéssel olyan pártot kell szervezni az egyházban, hogy ezen árusítások, jogfeladások meggátoltassanak, más szóval a politikai függetlenségi párt mintájára és segedelmével egy egyházi függetlenségi pártot teremteni, a mely megmentse azt a keveset, a mit a Degenfeldek és Vay Miklósook, a Révész Bálintok és Szász Károlyok fel nem adtak. Olyan időket élünk, hogy az ilyen gyanusításokat sokan elhiszik. Egy ilyen autonomia-biztosító szövetkezet élén állani kényelmes is, de meg a legnagyobb mértékben hálás dolog.

Ezen gyanusítási rendszer erőszakos szelleme ömlik át a szóbanforgó határozaton is. Nyujts garantiát, hogy az autonomiát el nem árusod és az a garancia ne benned legyen (az nekünk nem elég), hanem a mi kezünkben. Személyes hitelre nem adunk semmit. Kösd le magad az autonomia-mentő szövetkezetnek, a mely egyszersmind viszontbiztosító intézet is, vagy félre az utból!

Minthogy azonban a vélemény szabadsága olyan kincse a protestáns egyháznak, a melyről semmiféle erőszakoskodás miatt sem mond le, azt hiszem, hogy az ilyen statu-

tumok nem fognak sok ideig virágni és vagy a felébredő közvélemény, vagy a superintendentia rendelkezése fogja őket megsemmisíteni.

G. K.

T á r c z a.

Egyházpolitika Németországban.

(Vége.)

E ponton áll be az egyházpolitika második s minket protestánsokat közelebről érdeklő krisise.

A kormány tehát az engedékenység terére lépett s nekem misem látszik természetesebbnek, minthogy az uton fokozatosan haladva, Rómának diadalát elősegíté, a protestánsok közé pedig bedobta a gyújtó üszköt, mely a kulturharc alatt összeverődött anyagot fellobbantva, már ég Németországszerte e nagyfontosságú alakban: egyházpolitika.

„A kulturharc a protestáns egyháznak nem ártott, hanem csak államegyházi lekötöttségének tudatára emelte azt.*) Ebben látom én magvát annak, hogy most a protestánsizmussal Róma diadala által felébresztetve, a régi fejlődési jogokon alapuló részegyházak által erejének összesítését nélkülözve látja, ama jogokban kellő alkotmányos biztosítékot többé nem talál s épen ezért lázas sietséggel keresé az utat, melyen világtörténelmi hivatásának, a hatalmasodó Rómával szemben, legméltóbban megfelelhessen. Más szóval „alkotmányt, törvények által körülírt alkotmányt az egyháznak!“ : ez most itt a jelszó.

Nem czélom e mozgalmat teljes részletességgel ösmertetni, mert hiszen hálátlan munka lenne eme nagy áradást, mely itt-ott a salakot is uszni engedi, az olvasók elé varázsolni; azt hiszem, több szolgálatot teszek azzal, ha a mozgalom indokait előzetesen feltüntetve, most már vázolni igyekszem a jelenlegi helyzetet s megkísértem képét nyújtani a komoly irányu törekvéseknek, melyek a protestáns egyháznak, az eddigelé Németországban nélkülözött, szoros körülírt alkotmányt megszerezni igyekeznek. Különben is oly sok oldalú a kérdés, hogy azt részletesen és mégis egy összhangzó képet nyújtólag feltüntetni szinte lehetetlen; de meg sokkal inkább vajadásban van még az egész, mintsem hogy itt kész tényekről beszélhetnék. Elvekről szólhatunk csak, melyek előreláthatólag alapját fogják képezni a nagy probléma megfejtésének. Egy dolgot azonban előlegesen is konstatálnunk lehet és ez nem kevesebb: mint hogy minden protestáns gondolkodó fő azon hitben él jelenleg Németországban, hogy eljött az ideje az állam és protestáns egyház közötti viszony precizizálására.

A kormánynak a római kuriával megkezdett s már jó részben eredményre is vezetett alkudozása hatott oda főképen, hogy a múlt év tavaszán, a porosz képviselőház elé, a konzervatív párt töredékéből Hammerstein elvtársaival, egy javaslatot terjesztett, mely a prot. egyháznak a római egyház mintájára nagyobb szabadságot és önállóságot ki-

*) Wie weiter? Fabri.

ván biztosítani. Tulajdonképen ez adta az első lökést a nagy protestáns mozgalomnak.

E törvényjavaslattal azóta számos egyházi gyűlés foglalkozott s ily értelemben lett összehívva a berlini is ez év február 2-ikára, mely azonban a politikai nyomasztó viszonyok miatt bizonytalan időre elhalasztatott.

Ha az alapelveket vesszük tekintetbe, három irányt látunk megjelenni a protestánsizmus kebelében az egyházpolitika terén.

Legelsőben is a positiv unió és a konfessionális lutheránus párt egyesülten képviselik azon irányt, mely talán a legerősebb s mely a hammersteini elvre támaszkodva, püspököket akar, a tartományfők viszonyát az egyházhoz megváltoztatni óhajtja s végre nagyobb befolyást akar nyerni nemcsak általában az iskolákra, hanem a felsőbb tanintézetekre, sőt még az egyetemekre is.

Ez irányban tartotta figyelmet keltett értekezését Maurenbrecher a meissenai konferencián.**) Ő a történelem vezérfonalán haladva, szükségesnek látja egy egyházalkotmány létrehozását, mert ilyen Németországban tulajdonképen eddigelé nem létezik s nagy érdekű értekezése végszávaiban ezeket mondja: „Szabad legyen egy kegyes óhajomat kifejezni, melyet, azt hiszem, osztanak velem a jó prot. hazafiúk kebelük: csatlakozva a 16-ik század nagy reformátorainak gondolatához, előttünk áll, hogy kezünket tegyük az ev. német részegyházaknak, egy egységes, ev. német birodalmi egyházzá alakítására.“

A második irány első képviselője Beyschlag, ki azon gondolatból indulva ki, hogy protestánsizmus és modern állam egy ugyanazon szellem gyermekei tartoznak lenni, míg ellenben azzal a római egyházzal határozott ellentétben áll — kívánja, hogy az állam a legszorosabb összeköttetésbe lépjen a protestánsizmussal, a katolikus egyházat pedig hagyja magára.***) Ezen elvet különösen a konzervatívok tették magukévá.

Végezetre: Fabri a prot. egyháznak az államtól való teljes függetlenítését akarja a synodálhatalom és gyülekezeti szabadság erősítése által. Azt mondja nevezetesen, hogy minden egyházközösség, ha az összgyülekezet akaratának nyilvánulására elégséges törvényes többsége által, minden, az állam által biztosított előjogairól lemond, — akkor a vallástörvény alapján, mint az államtól elkülönözött szabad egyház magát rendezhesse.

E három irány közül melyik fog a megalkotandó egyházalkotmánynál érvényre emelkedni, azt még most természetesen tudni nem lehet. Eddigelé annyi a tény, a menyit ez alkalommal volt szerencsénk közölni.

Ugy látszik, most egy időre a vegetálás korszaka állott be! . . . Koránt sem! ez csak szieszta, mely az erőgyűjtésre igen alkalmas! Azonban legtalálhatóbb lesz talán a jelenlegi helyzet rajzolására, ha azt mondjuk: a felett gondolkozik a német protestánsizmus: Wie weiter? hogyan tovább?

Illyés Endre.

*) Staat und Kirche im prot. Deutschland. Vortrag gehalten auf der sächsischen Kirchen- und Pastoral-Conferenz im Meissen am 29 Juni 1886. v. Dr. W. Maurenbrecher.

**) Die grössere Freiheit der ev. Kirche nach r. Muster. Ein Warnungswort an das prot. Preussen. Beyschlag. Halle 1886.

Egyházigazgatói számadás, egyházmegyei számvéviszék.

(Folytatás.)

Épen azért bölcsőbb §. alig van abban a zsinati törvényben, mint a 234-ik, mely a gondnoki számadások felülvizsgálására „egyházmegyei számvéviszék“ felállítását rendeli el s a számadás feletti döntő vélemény — bírálat — kimondását erre ruházza.

Ez a törvény gyorsan megvalósítva s kellő szigorral alkalmazva, egyházaink vagyoni épségét fogja megőrizni s anyagi erőnket fokozza.

Nem tudom, más egyházmegyék miként intézkedtek említett törvényvel szemben, mert „egyházmegyei számvéviszék“ szervezéséről vagy működéséről igen keveset, vagy talán semmit sem olvastam, pedig már a törvény 5 éves.

Érmelléki egyházmegyénk nem hozott még e tekintetben állandó határozatot, pedig több ízben volt napirenden a számvéviszék kérdése. Egy jóakaratu lelkész társ egy ízben felajánlotta szorgalmát az összes gondnoki számadások megvizsgálására, tehát ő egy maga lett volna a „számvéviszék“; ma természetesen — a mint előre gondoltuk — ő vele a jóakarathoz tovább nem juthattunk, mert egyöntetű gondnoki számadás mintánk sem volt s így ő semmit nem tehetett. De nem is egy embernek való munka ez, ha jól akarjuk végezni.

Egy más alkalommal a régi „számvéviszék bizottságra“ ruháztatott a számvéviszék funkciója, de a bizottság inkább lemondott, mintsem az eddigi teherhez ez újabbat és nagyobbat is elvállalta volna. Mult évi április 13-iki gyűlés megbizta tehát előbbi számvéviszék, a pénztárnokokat s engem alólírottat, hogy „a számvéviszék szervezésére s munkálatai miként leendő teljesítésére adjunk véleményes javaslatot.“

Én — rendkívül fontosnak tartván e kérdést — mielőtt egyszerű tervezetemet a bizottságnak bemutatnám, célszerűnek véltem azt nyilvánosságra hozni, hátha valaki figyelemre méltatná s vagy ezen igazítana, vagy egészen jobb módot ajánlana!

A tervezetnek, szerintem, mindenekelőtt egy, minden egyházra kötelező gondnoki számadási mintáról kell gondoskodni, mely a fentebb leírt módszerint vezetett és okmányokkal ellátott napló alapján készítendő ilyen alakban:
N. N. n.-léta ref. egyházigazgató számadása 1886. évről:

Okmányszám.	A) Bevételek	Beveendő		Bevett		Hátrány	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr
I. Rovat. Régibb követelések.							
1	N. gondnoktól mult évi pénztármaradvány	56	20	56	20	—	—
2	N. 1884. évi egyházfőtől párbérpénz	6	40	4	20	2	20
3	N. 1885. évi egyházfőtől párbérpénz hátrány	8	—	8	—	—	—
4	N.-től mult 1885. évi nádlás-haszonbér	70	—	70	—	—	—
5	N. 1886. évi egyházfőtől párbérpénz	220	—	200	—	20	—
összesen		360	60	338	40	22	20

Okmányszám.		Bevett	
		frt	kr
II. Rovat. Biztos jövedelmekből.			
6	N.-től K.-féle alapítvány 200 frt tőke f. évi kamatja	16	—
7	N.-től egyház 20 h. tagbirtokáért f. évi haszonbér	200	60
8	N.-től bére adott ház f. évi haszonbér	40	—
9	N.-től 6 hold kaszáló f. évi haszonbér	48	50
10	5 hold dohánytermesztésre előleg	100	—
összesen		405	10
III. Rovat. Vegyes jövedelmekből.			
11	N.-től 62 mázsa rozsért 5 frtjával	310	—
12	N.-től 50 mázsa tengeriért 4 frtjával	200	—
13	N.-től 50 mázsa tengeri-csutkáért	6	20
14	Egyesektől f. évi harangjövedelem	80	—
összesen		596	20
Bevételi rovatok összegezése:			
I. Rovat = 338 frt 40 kr.			
II. „ = 405 „ 10 „			
III. „ = 596 „ 20 „			
főösszeg = 1339 frt 70 kr.			

Marjai Péter.

(Vége köv.)

A békés-bánáti egyházmegye tavaszi közgyűlése N.-Becskeken, 1887. április 14., 15. s 16. napjain.

Ne várja s ne is követelje tőlem senki sem, hogy száraz, hideg tárgyilagossággal adjam elő, a mit le akarok írni. Ne igyekezzék bárki is lehetetlen dologra kötelezni engemet.

Egész egyéniségem, értelmem, lelkem és szívem anynyira igénybe volt véve ezen utam s főként N.-Becskeken tartózkodásom alatt, hogy nem lennék hü önmagamhoz, eltagadnám legélénkebb reminiscentiáimat, ha nem igyekezném subjectív színekben is ragyogó képet festeni Délmagyarország azon érdekes városába tett kirándulásomról s ottan nyert benyomásaimról.

F. hó 12-én este indultam el utamra s másnap korán hajnalban Czegléden voltam. Öt óránál többet kellett itt a Szeged felé induló vonatra várakoznom. Fölkerestem egyik temetőben az öreg Dobos Jánosnak sírját, melyet, míg az építendő családi kriptába helyeznék át a vén pátriarkhát, a jeltelen nyughelyen tavaszi szelid virággal, illatos ibolyával és négy koszorúval díszített föl az édes kegyelet. Míg a vén temetőcsész bő beszéddel magyarázta a szomszédos sírlakóknak multját, én a mi öreg emberünk multján s azon gondolkodtam, mily csöndes most ez a korábban oly mozgékony porhüvely s nem is szól fel hozzám: „miért bántottatok életem utolsó éveiben azokkal a predikációkkal?!“

Majd bementem a városba s reggeli 8 órakor fölkerestem a czeglédi szép református templomot s végig hallgattam ott Dézsy Mihály segéd,- illetőleg helyettes lelkész

ur imádkozását s végig néztem egy gyermek megkeresztelésének szertartását. Istenitisztelet után bemutattam magamat a nevezett ifju lelkész urnak, kinek intelligens társaságában gyorsan eltelt aztán a hátralevő idő. Szíves volt kijönni velem a vasuti indóházhoz, a hol meg Ádám Kálmán, kecskeméti egyházmegyei esperes urral ismerkedtem meg, kitől igen sok érdekes dolognak jöttem tudomására, melyeket azonban, természetesen, nem hozhatok nyilvánosságra. Annyit mégis elmondhatok, hogy a czeglédi lelkészi állásra, a kitűzött időig, 16-an adták be pályázati kérvényeiket, innen, a Tisza vidékeiről, gondolom, hárman, vagy négyen. Az esperes urral Kecskemétiig együtt utaztam.

A békés-bánati egyházmegyei N.-Becskekre utazó lelkészeivel és világi férfiival Szegeden találkoztam s innen nagy társaságban együtt utaztunk tovább, mindnyájan ugyanazon egy vasuti kocsiban, N.-Becskekre felé. Estve felé 6 óra után érkezünk ide s az indóháznál az ottani református egyházközség értelmisége várakozott reánk, a melynek nevében Vécsey István ügyvéd, a n.-becskereki református egyházközség feledhetetlen érdemű megalapítója s mostan, az egyház tovább haladásán, fölvirágzásán nemes buzgalommal munkálkodó főgondnoka üdvözölte az érkezett vendégeket. A szívből jött szép beszédre Szabó János esperes ur mondott hasonló szép választ. Mindkét beszédben, de főként az elsőben, ki volt azon ténynek nagy fontossága emelve, hogy a gyűlés N.-Becskeken, e szép jövővel biztató városnak falai közt tartatik.

A vendégek a református egyházközség uri családjainál voltak elszállásolva. Előre értesítettek bennünket, ki melyik családnak leszen vendége. Engem azon kitüntető szerencse ért, hogy Kovács Ferencz, h.-m.-vásárhelyi nagybirtokos s egyházmegyei legidősebb tanácsbíró urral együtt az említett főgondnok ur házában találtam barátságos, rendkívül szívélyes otthonra. Itt, ezen tekintélyes uri család drága emlékü körében tanultam igazán megismerni a valódi magyar vendégszeretetet s ezenkívül a magyar nemzeti eszmékért, a kálvini reformált egyház virágzásáért való lángoló buzgalmat. A kitűnő házi nő és a család kedves és művelt felnőtt s kisebbik leánya, a két fiu: István és Zsigmond, az előbbi atyja mellett ügyvédjelölt, a másik negyedéves joghallgató, — mindnyájan holtig tartó hála köteleztek el vendéglátó nemes szívességökkel.

Minden fontoskodás nélkül el merem mondani, hogy sokat láttam, tapasztaltam és tanultam N.-Becskeken, a mit jó tudnom s a miből egyet és mást el is kell mondanom.

Ifju Vécsey István, kit otlétem alatt igen nagyon megszerettem s kiről, mint jó barátomról beszélhetek, — ő vette magának a fáradságot, hogy engem általában a n.-becskereki s különösen az ottani ev. ref. egyházközségi viszonyokkal megismertessen.

Elmondta ő én nekem, milyen óriási nehéz küzdelmet kell nekik ottan folytatniok a magyarság eszméjének terjedéseért. Beláttam, hogy könnyű nekünk itt, hol mindnyájan magyarok vagyunk, jó magyaroknak lennünk. Feltűntette a reformált egyházközség megszilárdulásának nemzetiségi és felekezeti szempontból való nagy fontosságát. Nekik épen olyan missionáriusi szellemű, ügybuzgó lelkészre van szükségök, a milyen az ő Szalay Józsefjök. A díszesen fölépült lelkészi lak mellett mindenekelőtt szintén díszes templom kell nekik s míg az erre szükséges pénz egybegyűl, a gyű-

tési utazásokat teljesen az ő örvendező jóváhagyásuk mellett végezi az ő lelkészők. Ne féltsük mi őket, ha olykor-olykor tán hónapokra is lelkész nélkül maradnak; jó kálvinisták maradnak ők azért. Elvezetett, — s ezen látogatásaimban többször mellettem volt Torontálmegyének kitűnő ifju segédtanfelügyelője, Eötvös Károly Lajos ur is, e jó református tanfőúr, — elvezettek a városnak egyházközségünkhöz tartozó uri családjaihoz, a szépen fölszerelt róm. kath. piarista főgymnasiumba, melynek jeles képzettségű igazgatója, főtisztelendő dr. Arányi Béla ur, szíves készséggel mutogatta meg az egész nagy intézetet, többek közt annak nemes ízlésben épült templomát. Fölkerestem velök együtt a szépen berendezett kisdedovodát, e fontos missiót teljesítő derék intézetet. Megismertettek az én derék vezetőim az ottani egész társadalmi, a népelettel. Itt is kifejezem nekik hálás köszönetemet.

Miután megérkezésünk estjén ismerkedési estély tartatott a Pest szálloda nagy termében, az egyházmegyei gyűlés f. hó 14-én reggeli 9 óra után kezdődött a városháza nagy tanácstermében. Szép volt látni, hogy nem csak a közvetlenül érdekelt egyházmegyei lelkészek és világiak s a helyi egyházközségnek tagjai, hanem más felekezetekből is, férfiak és nők nagy számmal megjelentek a gyűlésen. Látunk ott róm. katolikus lelkésztanárokat, szerb protopópát, zsidó rabbit is. A gyűlést Szabó János esperes ur emelkedett szép imádsága és szívből jött meleg hangon mondott beszéde nyitotta meg, a mely után előterjesztette, hogy az egyházmegyei gondnok, gr. Rháday Gedeon ur betegsége miatt nem jöhetett el a gyűlésre s mint legidősebb világi tanácsbíró, Kovács Ferencz urat hívta föl a társelnöki szék elfoglalására, ki is a maga részéről szintén meleg szavakkal üdvözli a becskereki lelkes kis egyházat, melyet, mint a távolban fejlődő, növekedő és küzdő édes gyermekét látogatja meg ezuttal az anya, az egyházmegye. Majd Kulifay Lajos, városi polgármester ur, református egyházközségünk egyik kiváló tagja, mint házigazda üdvözli szép szavakkal a város vendégeit, Szalay József lelkész meg az egyházközség nevében mond a közgyűlés ott tartásával ért kitüntetésért szíves köszönetet.

A gyűlésnek nem voltak nagyobb, elvi jelentőségű vitákat idézhetett tárgyai. Legérdekesebb volt az esperesi jelentés, melyre jövő számunkban vissza fogunk térni. Érdekelt látni, hogy a jegyzők, előterjesztvén az ügyeket, mindeniknél határozati javaslatot olvastak föl. Sok beszédnek eleje vétetik ezen eljárással s igen hasznos gyakorlat az, ha, a mint itt láttam, az illető jegyző nem ragaszkodik mereven az általa föltett javaslatához. Szép mozzanata volt, — anticipálva mondom, — a másodnap gyűlésnek azon tény, hogy az esperes ur megemlékezvén Kovács Ferencz elnöktársának 25 éven át odaadó hűséggel viselt tanácsbírósgájáról, ezt emlékezetül jegyzőkönyvbe kérte vétetni. A megtisztelt érdemes férfiú elfogódottságtól remegő hangon mondott a megemlékezésért köszönetet.

Az első nap délelőtti gyűléskezése után emelkedett hangulattal díszes közebed tartatott a fentemlített vendéglőben. Az első köszöntőt ő Felsőgőre, a királyra Vécsey főgondnok ur mondotta; majd toasztokat mondtak főtiszt. Révész B. püspök urra, az egyházmegyei elnökökre és másokra. Én az egyház és iskola embereinek, továbbá az egyházi és világi elem egyességének eszméjéért mondtam toasz-

tot s átadván főtiszt. Révész B. püspök urnak a békés-bánati egyházmegye egybegyült egyházi és világi férfiaihoz általam küldött szíves üdvözlését és a n.-becskereki lelkes egyháztalálkozóhoz intézett azon izenetét, hogy építendő templomuk mielőbbi felavatási ünnepélyén mindenesetre ottan akar lenni; majd hittanártársaim nevében üdvözlőlvén az egyházmegye férfait: lelkesült örömmel távirati üdvözlést küldtek a püspök és az egyházmegyei gondnok uraknak. A közebéd után lelkesegyesületi közgyűlés tartatott, a melyről már szintén csak a jövő számban szólhatok. Itt még csak annyit, hogy estve a színházban díszelőadás tartatott a vendégek tiszteletére.

Csiky Lajos.

(Vége köv.)

Az alsó-szabolcs hajduvidéki egyházmegye közgyűlése.

Az alsó-szabolcs hajduvidéki egyházmegye f. hó 16-án tartotta meg, a közalaptól segélyt kérő egyházak érdekében, ez évi s épen a miatt rendkívüli időben, közgyűlését Hadházon. Reményét fejezte kiesperes s csatlakozott hozzá az egész gyűlés, hogy ez évben több gyűlésünk, hacsak valami rendkívüli eset elő nem adja magát, nem is lesz.

Óhajtjuk mindnyájan, hogy úgy legyen. Az a sok gyűlés s hozzá két-három napos, sok beszédre igen, de a dolgok rendbenléte s rendes menetéről úgy sem igen tesz tanúságot. Hála Istennek! nekünk nem sok bajunk van; a mi van: azt lehetőleg igyekszünk elvégezni otthon; nem terheljük vele az egész egyházmegyét.

Most sem sok tárgya volt gyűlésünknek.

Szokásos és sorrendszerinti jelentések! Mit kaptunk a közalaptól? mit adott a Foncière pesti biztosító intézet? Pár építkezési ügy időközben lett engedélyezése s utólagos tudomásulvétele. A saápi, a tiszalöki, a szent-mihályi egyházaknak az eddig viselt adók feljebb emelése iránt hozott, a nevelés és egyházi ügyek emelése érdekében nyújtott áldozatának helybenhagyása. A gyám- és közpénztári számadások megvizsgálása felől tett jelentések. Amaz 1846 frt 79 kr gyarapodás, 29,075 frt 92 kr tőkével, emez 5785 frt 45 kr tőkével zárták 1886. decz. 31-én számadásaikat. A nánási és szoboszlói egyházaknak a gymnasium ügyében — illetve ezek tan- és tanszerhelyiségeire nézve, az illető városokkal kötött szerződéseik helybenhagyása; az utóbbi helyen a fizetésrendszer s ez alapon 5 évre erősített pénzfizetések újból megerősítése — lettek előzetesen letárgyalva.

Azután felvették a közalapi segélyért beadott kérvények. A szegény Dorog, ennek lelkesztanítója; Acsád s filiája s ez utóbbiak előkönyörgői kértek 2—300 frt segélyt. Nagyszőlősi adóssága törlesztésére, Tiszaeszlár, mert két iskolát kénytelen fentartani, kértek 150—200 frt segélyt.

Ez utóbbi, vonatkozással a múlt évi konvent csaknem elutasító végzésére, pótkérvényt is ad be, melyben ki van fejtve az indok, mely a segélykérvény beadását elodázhatalanná teszi. Ismerve a helyzetet és viszonyokat, melyek tisztaeszlári egyházunk helyzetét súlyossá s csaknem tarthatlanná teszik, megütközéssel fogadnánk elutasítását. Az az 1000 lélek, melyre a főt. konvent, mint számra hivatkozik, csak szám. Ez az ezer lélek csak 219 (1200 □ öles)

hold földdel bir; a vagyonnélküli napszámos 5 frttal, a legnagyobb birtokos (15 hold föld) 12 frttal van megadóztatva. Ezt emelni nem lehet. A Tisza áradása a község egy részét kitelepít s e miatt, bár a tankötelesek száma nem kívánna, két iskolát kénytelen, az új falu érdekében, fentartani. Ez az ok, a melyért a segélyt kéri s nem is sokat, csak évi 150 frtot.

Reméljük, hogy a főt. konvent e kivételes helyzetet méltányolva, a segélyt megadandja.

Misszióügyünk egy lépést tett előre s ezzel megoldása felé is haladott. A Polgár városában és pusztáin él s mintegy 800, református vallású hívek érdekében egy önálló s Polgár városában felállítandó missziói lelkeség érdekében adatott be a tervezet, melyre egyházmegyénk egyszermindenkorra 1000 frtot s évi 500 frt segélyt kér a missziói alaptól. Megérdelemli! Nemzetiségi szempont nem forog ugyan fent, de igen felekezeti, mert e 800, leginkább napszámosokból, cselédekből álló lélek 8000, más vallású birtokos lakossággal áll szemben, ott, hol a földesur s egyszermind legnagyobb birtokos a róm. kath. egyház: az egri káptalan. Beszorgálni bajos, mert a távolság és közlekedési viszonyok akadályozzák azt. Csege 23, Nánás 27, Sz.-Mihály 14 stb. kilométerre esnek tőle.

Felebbezett ügy is volt kettő, mindenik H.-Böszörményből, az ott most végbement birtokarányosítás folyamán. Az egyik, mely az egyháznak jutott réti illetőség átvetelét elhatározó tanácsvégezést akarta megsemmisíttetni, elutasított, mint már túlhaladott s idejét múlt kérelem; miután az apelláta sem az egyház részének birtokba vételét, sem a többi birtokosok illetékének kiadása munkáját fel nem tartóztathatná. A másik folytán a tanácsvézés megváltoztatott, mert a tagosítással az egyház birtokába jutott s a belhivatalnokok által használt földek után is kiadott legelő-illeték — ezektől el nem vonható csak azért, mert most már legeltetési joga az egyháznak nincs. Méltányos kárpótlásnyújtásra hivatott fel az egyház.

A beregi testvér-egyházmegye még ma sem nyugodván meg a konventi képviselők választása tárgyában, a konvent 1886—10. sz. végzésében f. év márcz. 15-ről kelt 15. számú végzését egyházmegyénknek is megküldé, vele együttes oly lépésre híván, hogy a konventi képviselők választása a presbyteriumoknak adassék meg.

Határozati javaslat adatott be e tárgyban, mely indítványozta, hogy mondja ki egyházmegyénk, miszerint magát a vitatott ügy érdemét illetőleg, a főt. egyházkerület és méltóságos konvent álláspontját teljes mérvben helyesli, — és hogy, még az ügy érdemétől eltekintve is, a testvér-egyházmegye ezen végzését, egyfelől czélt tévesztettnek, másfelől igen sajnálatosnak ítéli. Czélt tévesztettnek nem csak azért, mert e végzés értelmében az egyes egyházmegyék az egyházkerület kikerülésével tevén meg a konventre fölterjesztéseiket, e fölterjesztések a konvent 1886—10. sz. végzése első részének indokánál fogva most sem vétetnének tárgyalás alá; hanem azért is, mert még ha a törvényszabta uton, az egyházkerület útján lenne is az ügy felterjesztve: ugyanazon konventi végzés második indokánál fogva az ügy a konvent által megoldva úgy sem leendne stb.

Közgyűlésünk e határozati javaslat szellemében mondta ki végzését s kijelenté, hogy a konventi képviselők választására nézve a főt. egyházkerület és konvent álláspontját

teljes mérvben osztja s így a beregi, valamint a szatmári egyházmegye hasontárgyu végzésében foglaltakra, miután a főt. konvent 1886. évi 10. számú végzésével e tárgyban már intézkedett: újabb határozathozatal szükségességét nem látja.

A gyűlés tárgysorozata ezzel kimerítettén, miután még azon nap délutánján a jegyzőkönyv hitelesített, eloslottunk azon édes reményben, hogy egyházmegyénk közügyeit egy évre letárgyaltuk s jövő ilyenkor ismét békeességben s egyetértve találkozunk következők szerint Hajdn-Böszörményben.

Zs. S.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A törvényesítés kérdéséhez.

(Vége.)

18,910.
I. M. sz. 1883.

— — —, özvegy — — — né házasságon kívül született fiának — — — nak utóházasság általi törvényesítése tárgyában a címzett árvaszék hozzám f. évi ápril 25-én — sz. a. felterjesztést tett a célból, hogy a nyerendő elintézés jövőre eljárásában zsinórmértékül szolgáljon.

Erre vonatkozólag az % alatt idezárt mellékletek vizsgálódása mellett értesitem a címzett árvaszéket, miszerint hatáskörömön kívül áll ez ügyben utasítást adni.

Ennélfogva a címzett árvaszéket a következőkre csupán figyelmeztethetem.

Hazai jogunk szerint a törvényesítésnek utóházasság által azon esetben van helye, ha a házastársak házasságuk megkötése előtt szabad állapotban egymással gyermeket nemzettek s a gyermek nemzése és születése idejékor a szülék között felmenthetlen bontó házassági akadály nem volt.

Ily esetben a törvényesítés az utóházasság ténye által történik a nélkül, hogy szükség lenne arra, hogy a születés törvényesítése akár közigazgatási, akár bírói hatóság által határozatilag kimondassék.

Az anyakönyv kiigazítása is nem a törvényesítés végett, hanem a törvényesítés bebizonyítása végett szükséges.

Az anyakönyv kiigazítására első sorban illetékes hatóság az anyakönyvvezető hivatal, a mely nálunk egyszersmind egyházi hivatal is levén, egyházi felsőbb hatóságának alá van rendelve.

Az egyházi közegeknek az anyakönyvek vezetése körüli működése azonban egyszersmind állami működés, ennélfogva az anyakönyvvezetők a kormány rendeleteinek mindenben — a mi az anyakönyvek vezetésére vonatkozik — engedelmeskedni tartoznak.

Az anyakönyvvezető, ha előtte bebizonyíttatik, hogy a törvénytelen születésűnek beirt gyermek anyja azon férfival, a ki a gyermeket sajátjának elismerte vagy elismeri, később érvényes házasságot kötött, vagy ha gyermekének el nem ösmerte is, de ezen férfinak a kérdéses gyermekre vonatkozó apasága jogérvényes bírói ítélettel megállapított és hogy a gyermek szülei közt nemzése és születése idejékor felmenthetlen bontó házassági akadály fenn nem

forgott, vagy ha kimutattatik, hogy a gyermek születésének utóházasság általi törvényesítése jogérvényes bírói ítéletben kimondatott, tartozik az anyakönyvet kiigazítani s a születést utóházasság által törvényesítettnek bevezetni.

Ha az anyakönyvvezető a kiigazítást megtagadja, az érdekelt fél a felsőbb egyházi hatósághoz s ennek határozata ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz folyamodhatik.

Az árvaszék tehát az anyakönyvvezető irányában csakis mint az illető kiskorúnak törvényes képviselője, tehát mint fél és nem mint a törvényesítés megtörténtének kimondására illetékes hatóság léphet fel s az anyakönyv kiigazítását csak kérheti, azt el nem rendelheti.

Áttérve a bíróság megkeresésére, figyelmeztetem a címet, hogy a törvénykezési eljárás alakiságokhoz van kötve s a bíró a keresztlevel alapján — ha az ügy bírói hatáskörhöz tartozik — akkor is köteles tárgyalni és ítéletet hozni, ha a kereset tárgya senki által megtámadva nincs s ítéletre nem szorul.

Csak az ítélet hozatalánál jut a bíró abba a helyzetbe, hogy a kereset tárgya iránt érdemlegesen határozzon s a keresetlevelet érdemleges indokból előbb vissza nem utasíthatja.

Annyival kevésbé van az árvaszék hivatva azon kérdés birálatába bocsátkozni, hogy a perindítás szüksége fenn forog-e, mert a gyám csak az 1877. XX. t. cz. 113. §-a esetében tartozik a gyámhatóság jóváhagyását kikérni.

A jelen esetben tehát, a midőn az anya, mint egyik gyermekének képviselője indít pert a másik gyermeke ellen a végett, hogy az utóbbi az előbbi születésének utóházasság által történt törvényesítését elismerje, a per tárgyalását a bíró azon esetben sem tagadhatja meg, ha a per érdeme peren kívül csakugyan el volna intézve.

A jelen per esetében pedig az érdekösszeütközés nyilvánvaló és az árvaszék az 1877. XX. t. cz. 30. §. a) pontja és 31. §. harmadik bekezdése értelmében gondnokot rendelni tartozik.

Budapest, 1883. május hó 17.

az igazságügyminiszter rendeletéből Zádor miniszteri tanácsos.

Közli: X. Y.

Ezen miniszteri leiratból is az tűnik ki, hogy, — a mint már volt alkalmunk jelezni, — az a törvényesítés, még az utóházasság általi is, épen nem minden esetben olyan egyszerű dolog. Nem ismerjük a tényállást, a melyre ezen leirat vonatkozik, de olyasmi is lehetne az például, hogy egy anya özvegyen maradt egy gyermekkel; törvénytelen ágyból egy másik gyermeke született; később egybekelt e gyermek atyjával. A törvénytelen ágyból született gyermeknek utóházasság általi egyszerű törvényesítése a törvényes gyermek örökösödési jogainak sérelmére volt, érdekösszeütközés forgott fenn s így bírói uton kellett e törvényesítést végrehajtani.

Mennyivel inkább előfordulhatnak már az ilyen esetek akkor, ha királyi kegyelem útján való törvényesítésről van szó s e leirat is csak megerősíti a mult számban jelzett azon felfogásunkat, hogy mikor a törvényesítésnél hivatalos beavatkozásnak van helye, az eljárás a kir. törvényszék előtt indítandó meg.

Szerkesztő.

Irodalom.

Böhl református hittana megjelent!

A református keresztyén irodalomnak ritka nagy tü-
neményét jelezhetjük, a sokak által régen várva-várt, mesz-
szeható tudományos mű czíme: „Dogmatika. A keresz-
tyén hittan előterjesztése református-egyházi alapon, írta
Böhl Eduárd, bölcsész- és hittudor, a bécsi cs. k. evan-
gyéliumi theologiai Fakultás nyilvános rendes tanára.“
Amsterdam (Scheffer és Társa), Lipse (Giegler Rudolf),
Basel (Schneider Felix), 1887. nagy 8r. LX és 656 lap. Ára
7 frt 50 kr.

A német irodalom terén, mondhatni Heidegger († 1698)
óta első, tisztán református dogmatika ez. Mindjárt Heideg-
ger óta kezdetét vette német földön a két hitvallásu pro-
testánsok egyesítésének kérdése, az unió-theologia, mely
majd másfélszázados küzdelem után Németországban csak-
ugyan győzelemhez jutott, a református sajátlagos hittant
melléktérre szorította. De az unió a német talajon kívül
visszhangra alig talált, a református hittudat és álláspont
teljes erejében áll a református nemzetrészek kebelében, sőt
a közöny téli álma után tavaszi erőben emelkedik s az ősi
kincs porleple leráztatik s újra ragyogást vesz. A német vi-
lág azon pontjain, hol a helvét irányu és eredetű reformá-
ció erejét nem veszté, örömmel üdvözöltetik a hitelv és hit-
tudat e feltámadása. A romokon új épülés keletkezik.

A nagy irodalmi mű 5 részre oszlik: I. r. szól az isten-
tanról, II. r. az embertanról, III. r. a Megváltó személyéről
és művéről (soterologia), a IV. r. a váltság elsajátításáról
a Szentlélek által (soteriologia), V. r. a végtanról (eschat-
ologia). E mű azon nagy kérdést dönti el: emberi vagy krisz-
tusi vezetés alatt kelljen-e állani a keresztyének?

Egyelőre csak azon forró óhajtasunkat fejezzük ki,
vajha magyarul is megjelenhetne e dogmatika! Hadd tájé-
kozná magát a 2 millió magyar református nép ez iránytű
által, a mainap sok tekintetben zürzavaros hitnézetek
hullámzó tengerén! (B.)

A keresztyén egyház történelme. Irta
Warga Lajos, sárospataki theologiai tanár. II. kötet. A re-
formatio utáni korszak, vagy a protestantismus fejlődése és
az államok független uralma. E 2-ik kötet ára 5 frt 20 kr.
A 820 lapra terjedő, nagy egyháztörténelmi mű ismerteté-
séről gondoskodni fogunk.

Különfélék.

Debreczen. Főt. Révész B. püspök ur eddigi segédje,
Szabó Mihály ur e héten elfoglalván ottományi rendes lel-
készi állását, helyére N.-K.-Madarasról Medgyaszay Gyula
jött a püspök ur mellett szolgáló segédlelkészül. Üdvözöl-
jük városunkban jeles képzettségű ifju atyánkfíát.

A szatmári egyházmege f. hó 14—16. napjain tartotta
tavaszi közgyűlését Szatmáron. Az érdekes tárgyakban
gazdag gyűlésről részletes tudósítást vettünk, melynek
azonban már csak jövő számunkban tudunk helyet adni.

Egyházmegei közgyűlés. A debreczeni egyházmege f.

hó 19-én tartá meg tavaszi közgyűlését városunkban. Egyik,
elvi jelentőségű határozatával vezércikkünk foglalkozik.
Igéteret nyertünk lapunk egyik barátjától, hogy a gyűlés
közérdekű tárgyairól szóló tudósítását legközelebbi szá-
munkba beküldi.

A „Magyar Protestáns Irodalmi Társaság“ alakítására
való felhívás, melyet 19 kiváló egyéniség irt alá, mely saj-
nálattunkra, későn, csötörtökön estve érkezett meg hozzánk
a dunamelléki püspök urtól. Fizikai lehetetlenség ránk
nézve, hogy már ezen számban közöljük azt és a vele együtt
küldött alapszabály-tervezetet. Előre is örömmel üdvözöl-
jük azonban a rendkívüli fontosságu eszme életre keltének
ezen új mozzanatát. Jövő számunkban közöljük mind a fel-
hívást, mind az alapszabály-tervezetet, fentartván magunk-
nak, hogy ez ügyben, mely mindnyájunké, mely minket is a
legközelebről érdekel, szabadon elmondhassuk saját jól
megfontolt véleményünket.

Föltételes ajánlat. Több világi lapban olvastuk, de még
mint megerősítésre váró ujdonságot, hogy Dobos János,
Czegléd város főmérnöke, 10,000 frtot ajánlott föl az ev.
ref. egyház részére azon esetben, ha Verhovay Gyula kisebb-
ségben marad a közlegő képviselőválasztások idején. A hír
teljesen igaz. Lapunk szerkesztőjének alkalma volt arról
Czegléden jártában meggyőződni. Az ottani függetlenségi
párt lapja meg is támadta az egyházat, hogy politikai üzlet-
mek eszközéül engedi magát felhasználtatni. De ebben nin-
csen igaza, mert a presbyterium egyszerűleg, minden szó
nélkül vette tudomásul a föltételes adományozási okmányt,
melynek azonban minden bizonynyal érvényt fog esetleg
szerezni. A lapok általában tévednek, midőn azt mondják,
hogy e Dobos János a nem rég elhunyt czeglédi lelkésznek
fia. Csak névrokonság forog fenn.

Istentagadó lelkész. Ujvidéken e napokban tartotta
rendkívüli közgyűlését az alsó-bácskai evangélikus esperes-
ség. E gyűlés főtárgyát a Koch József, kiskéri evang. lel-
kész ellen emelt azon súlyos vád képezte, hogy ő Isten létét
nyilvánosan tagadta. Két lelkésztársa és több híve tett
ellene bizonytságot. A rendkívüli izgalmat költött ügyben
ujabb vizsgálatételre egy háromtagu bizottság küldet-
tett ki.

Értesítés. Mindazon igen tisztelt előfizető urakkal, kik
„Szent-Mihály története“ czimű művemre szívesek valának
előfizetni, van szerencsém tudatni ez alkalommal, hogy ne-
vezett mű Debreczen város nyomdájából május hó végén fog
kikerülni és akkor meg is fog küldetni minden előfizetők
részére. Tisztelettel Sőrés János, ref. s. lelkész.

Szerkesztői posta. E. J. Uj-Sóóóé. Megkaptad-e a kül-
dött füzetet? Ha igen, várom igéreted teljesítését. Sokkal fonto-
sabb tárgy az, mintsemhogy hozzá ne kellene szólanunk. — D.
Gy. Utrecht. Mint láthatja ön, Böhl nagy fontosságu művét
már ezen számban jelezzük. De, tekintettel e dogmatika jelentő-
ségére, az ön részletesebb ismertetését is mielőbb kiadjuk. Ko-
rábbi küldeményeire is sor kerül, de önt is, mint mindazokat, kik
nem valamely aktuálisabb jelentőségű munkálatokkal voltak szí-
vesek bennünket fölkeresni, türelemre kell kérnem.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.